

Ιστορία

Αφιέρωμα: Σχετικά με την Κατοχή Λεπτομέρειες που δεν γράφει η Ιστορία

Ταυτόχρονα με ό,τι ηρωικό γνωρίζουμε για την περίοδο της Κατοχής, στη χώρα μας η καθημερινότητα ήταν εκείνη την εποχή ένας περιπετειώδης και επίπονος αγώνας, αγώνας να ξεμερωθείς, να ξεγελάσεις την πείνα σου... Αυτόν τον βουβό αγώνα, τον άγνωστο, περιγράφει μέσα από μίαν ανθρώπινη ιστορία ανάμεσα σε δασκάλους και παιδιά, η Λότη Πέτροβιτς στο βιβλίο της «Ο καιρός της σοκολάτας» που κυκλοφόρησε το 2012 από τις εκδόσεις Πατάκη.

«...Το Δεκέμβρη του 1943, αρχή ενός ακόμα χειμώνα πείνας και παγωνιάς, άχνισε κάτι ζεστό ξαφνικά στην αυλή του σχολείου μας. Ήταν ένα μεγάλο καζάνι και μέσα είχε συσσίτιο για τα παιδιά. Γύρισα στο σπίτι περήφανη, κρατώντας με προσοχή ένα τενεκεδάκι γεμάτο σούπα πηχτή. «Γιατί δεν την έτρωγες στο σχολείο, καρδούλα μου;», λαχτάρισε η μάνα μου. «Αν σου χυνόταν στο δρόμο;» «Θα φάτε λίγη σούπα κι εσείς, αλλιώς δεν τρώω καθόλου», δήλωσα ορθά κοφτά. «Το ίδιο κι εγώ», φώναξε ο Μάνος, ο αδερφός μου.

Κι έτσι γινόταν από κείνη τη μέρα σε κάθε συσσίτιο που κουβαλούσαμε οι δυο μας από το σχολείο. Η σούπα ερχόταν τακτικά, πάντα η ίδια, άνοστη και πηχτή. Ώσπου μια μέρα, μας μοίρασαν κάτι ξεχωριστό. Μπήκαμε στη γραμμή και μας έβαλαν στα τενεκεδάκια κάτι σα μέλι, αλλά σκούρο κοκκινωπό. «Γλυκόζη» το είπαν. Βουτούσαν τα παιδιά το δάχτυλο στη γλυκόζη, το έγλειφαν με απόλαυση και γελούσαν ευτυχισμένα, πειράζονταν μεταξύ τους.

Ένα μεσημέρι, γυρίζοντας ο αδερφός μου από το σχολείο, δεν ήθελε να βάλει μπουκιά στο στόμα του – ούτε από τη σούπα ούτε από τη γλυκόζη. Ταραγμένος φαινόταν, έτοιμος να βάλει τα κλάματα. «Τι συμβαίνει παιδί μου;», ανησούχησε η μαμά. Εκείνος δεν έβγαζε λέξη. Κι όσο δε μιλούσε, τόσο επέμενε η μάνα μου να μάθει, τόσο μεγάλωνε και η δική μας η περιέργεια. Με τα πολλά, αποφάσισε τελικά να μιλήσει. Κι αυτό που μας είπε, γράφτηκε στη μνήμη μου ανεξίτηλα. Κέντρο Γάλακτος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, 1942-43. Στην αυλή για το συσσίτιο βρισκόταν με της τάξης του τα παιδιά. «Σκαρώνουμε κάτι;» άκουσε έναν από τους συμμαθητές του – «πειραχτήρης» ήταν το παρατσούκλι του – να ψιθυρίζει

στον διπλανό, μόλις πήρε τη γλυκόζη στο τενεκεδάκι του.

Ο άλλος έγνεψε «ναι». Τότε ο πειραχτήρης κάτι του είπε σ' αυτί, κρυφογέλασαν οι δυο τους πονηρά κι εξαφανίστηκαν στη στιγμή. Σε λίγο χτύπησε το κουδούνι να μπουνε στην τάξη. Πρώτα έμπαιναν τα κορίτσια. Ύστερα τ' αγόρια. Τελευταία η δασκάλα, που κόντευε να μην ξεχωρίζει από τα παιδιά, έτσι που είχε απομείνει πετσί και κόκαλο. Καταλάβαινες πως ήταν μεγάλη από τα μάτια της μόνο, που τα σκοτείνιαζαν ολόγυρα δυο μαύροι κύκλοι. Όταν μπαίνανε όλοι στην τάξη, έκλεινε την πόρτα, μετρούσε τα παιδιά σειρά σειρά, έλεγε «εντάξει, φρόνιμα τώρα, μην ακούσω μιλιά» κι αρχίζανε αμέσως το μάθημα. Το «εντάξει, φρόνιμα τώρα, μην ακούσω μιλιά» τη φορά εκείνη δεν το είπε. Ούτε να τους μετρήσει την είδανε. Κοντά στην πόρτα της τάξης στεκόταν σκυφτή, σαν να ψαχούλευε κάτι. «Μα τι κάνει η κυρία εκεί;» ρώτησε παραξενεμένος ο Μάνος που δεν καλόβλεπε, τα περισσότερα παιδιά ήταν όρθια ακόμα. «Πασαλείψαμε το χερούλι με γλυκόζη», χασκογέλασε από δίπλα ο πειραχτήρης. «για να κολλήσουν τα χέρια της να γελάσουμε!» Δε γελάσανε. Καθίσανε τελικά στα θρανία τους και δε μιλούσε κανείς. Βλέπανε τη δασκάλα τους τώρα όλοι βουβοί, σαστισμένοι. Είχε σκύψει κι έγλειφε με λαχτάρα μια το χερούλι της πόρτας, μια την παλάμη της... Ύστερα γύρισε και τους κοίταξε με παράπονο. Στα μάγουλά της έτρεχαν δάκρυα. «Μην τη σπαταλάτε τη γλυκόζη, χρυσά μου, για τ' όνομα του Θεού!», είπε ξέπνοα. «Σας τη δώσαμε όλη, ούτε μια σταγονίτσα δεν κρατήσαμε εμείς οι δάσκαλοι, για να τη φάτε να δυναμώσετε εσείς τα παιδιά. Μην τη σπαταλάτε, σας παρακαλώ, είναι κρίμα! Είψ' αμαρτία!» Την πήραν πάλι τα δάκρυα. Κι έκλαιγε, έκλαιγε... Μαζευτήκαν όλοι τριγύρω της. Μονάχα ο πειραχτήρης έ-

μεινε στο θρανίο του με το κεφάλι κατεβασμένο. Οι άλλοι σπρώχνονταν ποιος πρώτα να την αγκαλιάσει, ποιος να της πρωτοπεί «από το δικό μου, από το δικό μου, κυρία, να πάρετε λίγο!» Ούτε ένα τενεκεδάκι δεν άγγιξε η δασκάλα. Μόνο έκλαιγε, έκλαιγε...»

Ένας Γερμανός εξομολογείται

Η αγριότητα του πολέμου εκτός από πληγές αναδεικνύει το μεγαλείο των ανθρώπινων αξιών. Ο σημαντικός Γερμανός συγγραφέας Έρχαρτ Κέσνερ επισκέφτηκε για πρώτη φορά και στη συνέχεια περιηγήθηκε την Ελλάδα το 1941, τον καιρό της Κατοχής, ως απλό στέλεχος της γερμανικής αεροπορίας. Το πρώτο πράγμα που έκανε ο Κέσνερ φτάνοντας στη χώρα μας ήταν να εξασφαλίσει την άδεια της στρατιωτικής διοίκησης για να περιηγηθεί τη χώρα και να γράψει ένα βιβλίο που θα μοιραζόταν στους φαντάρους της Βέρμαχτ για να εξοικειωθούν με τον ελληνικό περίγυρο. Έναν χρόνο αργότερα προέκυψε το βιβλίο του «Ελλάδα», το οποίο επανέκδωσε το 1953 με τίτλο «Ελαιώνες, Αμπέλια», έχοντας απαλείψει τις προπαγανδιστικές αναφορές. Στο μεταξύ, ο Κέσνερ που θα ασχολείτο και αργότερα συγγραφικά με τη χώρα μας, το 1952 επιστρέφει για πρώτη φορά μετά τον πό-

λεμο στην Αθήνα και μας διηγείται ο ίδιος:

«Στα 1952 πήγα για πρώτη φορά μετά τον πόλεμο, στην Αθήνα. Η γερμανική πρεσβεία, όταν άκουσε πως είχα πρόθεση να πάω στην Κρήτη, μου συνέστησε, επειδή ήταν πολύ νωρίς ακόμα και οι πληγές από τη γερμανική κατοχή ανεπούλωτες, να... λέω πως είμαι Ελβετός. Αλλά εγώ τους ήξερα τους Κρήτες. Από την πρώτη στιγμή είπα πως ήμουν Γερμανός και όχι μόνο δεν κακόπαθα, αλλά ξανάζησα παντού όπου πέρασα τη θρυλική κρητική φιλοξενία.

«Ένα σουρούπο, καθώς ο ήλιος βασιλευε, πλησίασα το γερμανικό νεκροταφείο, έρημο με μόνο σύντροφο τις τελευταίες ηλιαχτίδες. Έκανα όμως λάθος. Υπήρχε εκεί και μια ζωντανή ψυχή, ήταν μια μαυροφορεμένη γυναίκα. Με μεγάλη μου έκπληξη την είδα ν' ανάβει κεριά στους τάφους των Γερμανών νεκρών του πολέμου και να πηγαίνει μεθοδικά από μνήμα σε μνήμα. Την πλησίασα και τη ρώτησα: "Είστε από εδώ;" "Μάλιστα". "Και τότε γιατί το κάνετε αυτό; Οι άνθρωποι αυτοί σκότωσαν τους Κρητικούς". Και γράφει ο Κέσνερ: «Η απάντηση, μόνο στην Ελλάδα θα μπορούσε να δοθεί».

«Παιδί μου, (απαντά η γυναίκα) από την προφορά σου φαίνεσαι ξένος και δεν θα γνωρίζεις τι συνέβη εδώ στα '41 με '44. Ο άντρας μου σκοτώθηκε στη μάχη της Κρήτης κι έμεινα με τον μονάκριβο γιο μου. Μου τον πήραν οι Γερμανοί όμηρο στα 1943 και πέθανε σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως, στο Σαξενχάουζεν. Δεν ξέρω πού είναι θαμμένο το παιδί μου. Ξέρω όμως πως όλα τούτα ήταν τα παιδιά μιας κάποιας μάνας, σαν κι εμένα. Και ανάβω στη μνήμη τους, επειδή οι μάνες τους δεν μπορούν να 'ρθουν εδώ κάτω. Σίγουρα μια άλλη μάνα θα ανάβει το καντήλι στη μνήμη του γιου μου».

Xenofonb@gmail.com